

## 5. mednarodna konferenca o jezikovni raznolikosti v Evropi (*The International Conference on Language Variation in Europe 5*)

V danskem glavnem mestu Kopenhagen je od 24. do 27. junija 2009 potekala že peta mednarodna konferenca o jezikovni raznolikosti v Evropi (*The International Conference on Language Variation in Europe 5 – ICLaVE 5*). Vsa predavanja so potekala na tamkajšnji univerzi, in sicer v štirih vzporednih sekcijah, skupna so bila le plenarna predavanja. Eno popoldne je bilo rezervirano tudi za delavnice, ki so bile sestavljene iz največ petih predavanj, katerim je sledilo še pol ure diskusije. Prispevki so obravnavali različna področja jezikovnih variacij v jezikih po Evropi. Vsi nastopi so bili v angleščini, segali pa so na področja zgodovinskega jezikoslovja, psiholingvistike, dialektologije in sociolingvistike. Konference se je udeležilo 190 jezikoslovcev. Največ predavateljev je bilo s severa Evrope: Danske, Švedske, Norveške, Finske ter Nizozemske.

Konferenca se je začela s plenarnim predavanjem **Penelope Eckert** z univerze v Stanfordu, ki je govorila o zgodovini raziskovanja jezikovne raznolikosti s poudarkom na t. i. tretjem valu tovrstnega raziskovanja. Osredotočila se je na govor otrok v času odraščanja (od otroštva do adolescence) in opazovala, kako čustva in razpoloženje (kot strogost, prijaznost, zoprnost) vplivajo na stil govorjenja (hitrost, intonacija, barva glasu) in tako vstopajo na področje socialnih kategorij. Predavanje je bilo zanimivo in prežeto s številnimi zvočnimi primeri. V zadnjem plenarnem predavanju je **Paul Kerswill** z univerze v Lanchastru predstavil socialni model spreminjanja jezika pod vplivom manjšinskih inovacij. Govoril je o narečnem izenačevanju, izgubljanju narečnih prvin oz. standardizaciji in njeni geografski širitvi v Veliki Britaniji.

O zmanjševanju razlik med narečji in postopnem približevanju standardni izreki so govorili mnogi, npr. **Marie Jensen** iz Danske, **Hazel Richards**, **Bill Haddican** in **Paul Foulkes** iz Velike Britanije, **Jenny Nilsson** in **Margareta Svahn** iz Švedske ter **Therese Leinonen** z Nizozemske. Prva avtorica je govorila o spreminjanju narečij v severnem delu Anglije (Tyneside) in o odsotnosti lokalnih oblik, ki jih – kot posledica vedno večje mobilnosti prebivalstva – nadomeščajo regionalne ali standardne, s poudarkom na morfosintaktičnih značilnostih. Skupina dialektologov iz Velike Britanije je predstavila vokalizem v mestu York (severovzhodni del Anglije). Na podlagi govora 16 oseb (8 moških in 8 žensk), starih od 18 do 34 let, so s programom Praat opravili meritve formantov diftongov [ei] (*face* 'obraz') in [ou] (*goat* 'koza') in ugotavljali asimetrijo pri monoftongizaciji obeh diftongov. Švedski dialektologinji sta se ukvarjali z narečnimi razmerami na zahodu Švedske in opazovali spreminjanje narečij v okolici Gothenburga v zadnjih petdesetih letih. Zadnja avtorica je povedala, da je izgovorjava Stockholma in okolice najbolj blizu standardni izreki, medtem ko od standardne izreke najbolj odstopajo narečja na jugu države. Za narečno najbolj stabilno velja področje na meji s Finsko, za druga narečja pa je značilno izenačevanje – razlike med njimi se manjšajo.

Kar nekaj prispevkov je govorilo o mnogoletnih inovacijah v večjih evropskih mestih: **Paul Kerswill**, **Jenny Chesire**, **Sue Fox** in **Arfaan Khan** so prikazali stanje v jezikovno in etično mešanem Londonu, **Heike Wiese** pa je predstavila jezik mladih v narodno mešanem urbanem okolju večjih nemških mest ter vpliv jezikov priseljencev

na fonološko/fonetično in leksikalno podobo nemščine. **Ellen Bijvoet** in **Kari Fraurud** sta opisali jezik mladih v Stockholmu, **Finn Aarsæther** in **Bente Ailin Svendsen** sta govorila o jeziku priseljencev v Oslu, **Marie Maegaard** in **Pia Quist** pa o posledicah tujejezičnih vplivov na jezik v Kopenhagenu.

**Eline Zenner**, **Dirk Geeraerts** in **Dirk Speelman** so se ukvarjali z angleškimi sposojenkami v nizozemščini in beležili njihovo pogostnost, **Saija Tamminen-Parre** pa z angleškimi sposojenkami v finščini, pri čemer je ugotavljala, v katerih strokah, medijih in govornih položajih finščina uporablja več oz. manj angleških spojojenk. Nizozemci so predstavili probleme raziskovanja spojojenk nasploh in ugotavljali, da je premalo zanimanja za tovrstne raziskave. Njihova raziskava je temeljila na spojojenkah v raznih nizozemskih časopisih od 1997 do 2005. Finsko raziskovalko je zanimalo prevzemanje angleških spojojenk v finščino. Analizirala je 48 intervjujev, posnetih v letih 1999–2005. Ugotovila je, da Finci uporabljajo največ angleških spojojenk v publicistiki, izobraževanju, trženju in oglaševanju.

O danskih jezikovnih različicah in sodobnih tendencah so govorili domačini **Torben Juel Jensen**, **Frans Gregersen**, **Tore Kristiansen** in **Marie Maegaard**. Projekt *LANCHART* (2005–2015) se je začel s sociolingvistično vprašalnico o rabi jezika, odnosu do jezika in družbenozgodovinskih pogojih; za jezikovno normo na Danskem se je izkazal govor Kopenhagna in okoliških krajev. Zanimiv je bil tudi prispevek Nizozemke **Anje Schüppert**, ki je primerjala hitrost govora pri Dancih in Švedih. Izkazalo se je, da Danci govorijo od 50 do 60 odstotkov hitreje kot Švedi.

**Thea R. Strand** z univerze v Arizoni je predstavila narečje področja Valdres v

osrednjem delu Norveške, ki je leta 2005 zmagalo v tekmovanju za najbolj popularno narečje. Če je nekoč to narečje veljalo za sramotno, se zdi današnji mladini »kuk« in je njegova raba zaželenena. **Brit Mæhlum** z univerze Trondheim na Norveškem je pregledno in natančno prikazala razvoj in stanje norveške dialektologije od začetka 20. stoletja do danes.

Avstrijska narečja so predstavile **Barbara Soukup** in **Zhaleh Feizollahi** ter **Sylvia Moosmüller**. Raziskava prispevka prvih dveh avtoric je zaznala redke razlike med intonacijo narečnega in standardnega stavka: dolgi stavki z večjimi intonacijskimi nihanji so bolj značilni za standardno, krajši stavki z manjšimi intonacijskimi nihanji pa za narečno različico. Raziskava **Sylvie Moosmüller** je pokazala, da mlajši Dunajčani govorijo bolj standardno avstrijsko nemščino kot starejši in da so njihovi samoglasniki krajši.

Italijanska narečja so predstavili **Ekaterina Golovko** ter **Enrica Cortinovis** in **Emanuele Miola**. Prva je prikazala rabo glagolov gibanja, ki v lončarski terminologiji prevladujejo nad drugimi glagoli. Druga dva sta govorila o pridevniški priponi *-uso*, ki je različica standardne italijanske pripone *-oso*, značilna za Torino (na severozahodu Italije). Pripona izgublja negativno konotacijo, ki jo je nekoč imela, in je vedno bolj razširjena (primeri: *spacchiuso*, *rapp(ett)uso*, *punk(ett)uso*, *tabaccuso*).

**Tjaša Jakop** z Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša v Ljubljani je predstavila besedje za sorodnike v slovenskih narečjih in vpliv jezikov v stiku na narečno leksiko slovenskega jezikovnega ozemlja. Na podlagi gradiva, zbranega za *Slovenski lingvistični atlas* (SLA), je izdelala leksikalne karte in jih komentirala. Kartiranje jezikovnih pojavov sta obravnavala tudi Nizozemec **Dirk Speelman** in **Chris Montgomery** z univerze

v Edinburgu. Prvi je predstavil avtomatsko kartiranje leksikalnega gradiva in problem abstrahiranja in posploševanja narečnih različic, drugi pa je prikazal, kako informatorji – nejezikoslovci rišejo narečne zemljevide, npr. jezikovno mejo med angleškim in škotskim delom Velike Britanije.

Nekaj predavanj je zajelo tudi sodobne medije. **Christiana Themistocleous** z univerze v Manchestru je predstavila kodno preklapljanje in mešanje na primeru pogovorov v spletnih klepetalnicah, **Charley Rowe** in **Eva L. Wyss** (ZDA–Švica) prispevek o jeziku v sodobnih medijih, kot so časopis, radio, televizija, film in internet, **Sharon Millar** z Danske prispevek o telefonskih sporočilih in elektronski pošti, **Stefania Spina** iz Italije pa prispevek o jezikovni rabi na italijanski televiziji. Švicarka **Eva L. Wyss** je opazovala razvoj pisanja pisem od 19. stoletja do sodobne elektronske pošte, Nemka **Anabel Quan-Haase** pa vpliv spletne komunikacije mladih na njihovo družabno življenje.

Finska študentka **Elina Westinen** je predstavila jezikovno podobo besedil finskih raperskih glasbenih skupin in raziskovala, kako je hip-hop identiteta vpeta v finsko

rapersko liriko, zlasti z mešanjem finščine z angleščino. Švedinja **Jenny Öqvist** je v svojem prispevku opomnila na regionalne jezikovne različice v švedski popularni glasbi. Avtorica je kot vzporednico omenila angleško skupino *Arctic Monkeys*, za katero je značilen severnjaški naglas, sama pa se je osredotočila na rabo stockholmskega narečja v švedski pop glasbi v zadnjih štiridesetih letih. Medtem ko se v zvrsteh, kot so folk, pop in rock, narečje zelo redko pojavlja, velja za hip-hop prav nasprotno – tu se narečne prvine pojavljajo pogosto in sistematično.

Konferenca je bila zelo informativna in tudi organizatorji so se odlično odrezali. Kljub intenzivnosti predavanj je bilo dovolj priložnosti za navezavo medsebojnih stikov, izmenjavo mnenj in različnih pogledov na raziskovanje jezikovnih različic. Zadnji dan so določili, da bo naslednja konferenca (*ICLaVE 6*) potekala konec junija 2011 v Freiburgu v Nemčiji.

Tjaša Jakop  
ZRC SAZU  
Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša  
jakop@zrc-sazu.si

### ***O jezikovni situaciji v novonastalih državah bivše Jugoslavije***

**Vesna Požgaj Hadži, Tatjana Balazić Bulc in Vojko Gorjanc (ur.): *Med politiko in stvarnostjo. Jezikovna situacija v novonastalih državah bivše Jugoslavije*. Zbirka Kulturna Sožitja. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, 2009. 308 str.**

Monografija o jezikovni situaciji v Sloveniji in v drugih državah bivše Jugoslavije je prvo tovrstno delo na ozemlju bivše Ju-

goslavije po letu 1991, ki lahko v nadaljevanju prispeva zlasti k boljšemu razumevanju jezikovnih stanj na tem južnem delu